

POKOLJ U MACELJSKOJ ŠUMI

U spomen poubijanim hrvatskim vojnicima, civilima i svećenicima, u svibnju i lipnju 1945. g. u Maceljskoj šumi kod Krapine

Nedavno su otkrivena dvadeset dva masovna stratišta koja su na području same Republike Hrvatske najveća od dosad otkrivenih.

O drugim masovnim grobištima Hrvata, pogubljenih nakon drugog svjetskog rata, u ostalim republikama, bit će riječi nekom drugom prilikom, a o toliko razvikanom i krivo predstavljanom Jasenovcu reći ćemo ono najbitnije i u ovom tekstu, samo nešto kasnije. Nekim podacima već sada raspolazemo, ali se ne želimo istrčavati dok istraživanja ne budu definitivno obavljena. Sve to činimo u cilju istinitog informiranja javnosti.

Ova dvadeset dva, četrdesetpet godina strahovladom prikrivana, a nedavno otkrivena grobišta nalaze se u Maceljskoj šumi koja je udaljena nekoliko kilometara od Krapine u pravcu prema Mariбору.

Tu su, prema podacima dobivenim od okolnog pučanstva, na lokalitetima kod Lepe Bukve, u Smiljanovoj grabi i na vrhu Ilovca, nakon rata, u mjesecu svibnju i lipnju

1945. godine poubijani, većinom bez suđenja, hrvatski civili, vojnici i svećenici. Teško je utvrditi točan broj pogubljenih, ali se sa sigurnošću može konstatirati, prema dosad otkrivenim grobištima, da je tu stradalo preko dvadeset tisuća ljudi.

Među ovim žrtvama bilo je oko devet desetina Hrvata i jedna desetina Nijemaca. Bilo je tu domobrana, ustaša i Nijemaca – pripadnika Afričkog korpusa. Ovih posljednjih je bilo više stotina. Osim vojnika, oficira i podoficira među ovim žrtvama našlo se i dosta civila. Neki od tih civila pripadali su onim nesretnicima koje su Englezi bili zarobili kod Bleiburga i sramotno ih izručili na milost i nemilost partizanima, a neki su bili domaći ljudi iz ovoga kraja.

O pogubljenim svećenicima, bogoslovima i redovnicima – franjevcima imamo točne podatke i iznijet ćemo ih kasnije, a sad ćemo vam pokušati opisati ono što je prethodilo ovome

Ilovec – Maceljska šuma masovno grobište hrvatskih vojnika poubijanih u svibnju i lipnju 1945. godine od strane domaćih partizana

masakru, genocidu nad hrvatskim narodom.

Nakon povratka iz Bleiburga i Slovenije spomenuti zarobljenici bili su dopremeni u sabirne logore u Mirkovec kod Svetog Križa–Začretja i u Orosavlje, a jednim dijelom su bili zadržani na bivšem ograđenom sajmištu u Krapini (na mjestu gdje se danas nalazi Autobusni kolodvor), dok su domaći uhićenici bili zatvoreni u podrumima dvorca Vranizany i u zgradi bivše općine u Svetom Križu–Začretju te u podrumima Pučke škole u Krapini. U toj školi se nalazila i uprava XIII. odsjeka Vojne OZNE sa istražiteljima. Neki su bili u zatvoru bivše Kotarske oblasti, u dvorišnom prostoru gdje se sada nalazi Skupština općine Krapina. Drugi su pak bili u zatvoru bivšeg Kotarskog suda, u dvorišnom dijelu zgrade. Najveći zatvor je bio u velikom podrumu sa lijeve strane dvorišne zgrade obitelji Pažur u kojoj je na prvom katu bila Uprava civilne OZNE sa istražiteljima. Godine 1945., 4. lipnja u drugi kat ove zgrade bili su dovede-

ni svećenici, bogoslovi i franjevački redovnici, prvi iz Župnog dvora, a drugi iz Franjevačkog samostana u Krapini.

Iste večeri, u 22 sata, odvezeni su kamionom, zajedno sa svojim krvnicima, u Lepu Bukvu i tamo, kod već iskopane jame, poubijani, u noći između 4. i 5. lipnja. Ovi nevini mučenici imali su samo utoliko vremena da se u mislima, a možda i glasno, obrate Bogu kratkom Kristovom molitvom: »Oče, oprosti im jer ne znaju što čine«. Slijedeći svoj svijetli uzor – Sina Božjega, ovi nevini kršćanski mučenici, kršćanskom mirnoćom primili su svoju nepravednu osudu (bez suda) kao dar Božji, ne tugujući zbog zemaljske pravde i njezinih nepravednih sudova. Oprostili su se s ovim svijetom pokorni Bogu i mimi kao jaganjci koje vode na klanje, bez sumnje vjerujući u pravednost Božjega suda i zato nitko od njih nije pobjegao od svoga križa. Uostalom, iz dvomilenijske povijesti crkve, znamo kako su umirali kršćanski mučenici.

U blizini njihovog zajedničkoga groba djeca su nalazila na zemlji, duž šumskog puteljka, krunice, križiće, medaljice i komadiće korde. Ovi, vjerojatno namjerno, ostavljeni tragovi trebali su pokazati njihovoj preživjeloj subraći i njihovim obiteljima gdje im se nalazi zajednički grob. Kao kršćanski svećenici oni su vjerovali u istinitost Kristovih riječi: »Nema ni jedne tajne koja se neće otkriti« i kao visoko obrazovani ljudi oni su znali da je sud historije ipak trajniji od suda revolucionarske histerije.

No mahniti crveni vampiri, u pohlepnoj hitnji za novom nevinom krvlju, ni ne primjetiše ove tragove na travi, tragove koji potvrđuju istinitost stare mudre izreke: »Kad odredim vrijeme, sudit ću po pravu«. (Psalam 75/74). Ali otkud krvnicima mudrosti?! Ta mudrost samo od Boga dolazi, a tko u Boga ne vjeruje — taj ni ne može biti ubojica! **Ni ubojica, ni izdajica!**

Ta zar i Juda iz Keriota ne izdade svog Učitelja u trenutku kad se tezulja na vagi njegove izgubljene savjesti prikloni kesi srebrnika?! No čak i u Jude ubrzo poslije izdaje savjest se probudi i on otrči zemaljskim sucima govoreći: »Izdao sam nevinu krv!« Sujeta zemaljskih sudaca ne uvaži pokajnikovu izjavu, ali se Juda mučen vlastitom savješću objesi, a što je sa savješću crvenih Juda iz Krapine?!

Nitko ne traži od naših dobro uhljebljenih srebroljubaca da se objese, već samo izražavamo svoje čuđenje da nečija savjest četrdeset i pet ljeta može spavati tako dubokim snom! Četrdeset i pet ljeta za penzije ovog svijeta! O, tempora! O, mores!

Ljute li se vaše umišljene veličine zbog ove banalne rime? Od vas smo se takvih rima toliko naslušali da ne možemo a da vas ne upitamo: Da li još uvijek na proslavama svojih krvavo crvenih obljetnica pjevate: »Druže Tito, mi ti se kunemo da sa tvoga puta ne skrenemo ...«?

Zanimljivo bi bilo čuti da li je netko od vas već skrenuo, da li je skrenuo od prijava savjesti ili od borbe laktovima za još probitačnije položaje u novoj zemlji Dembeliji. Zanima nas dokad ubojica može živjeti k'o bubreg u loju, a da se u tom loju ne udavi kad se on istopi od usijanosti njegove glave pune »idealaca«? Četrdeset i pet ljeta — za nagrade ovog svijeta!

»Ne znam da l' bih plak'o ili bih se smij'o«, rekao bi slavni pjesnik uhvaćen u zamku vlastitih crnih vizija, na svoju (unatoč svemu) sreću ne dočekavši ostvarenje svojih crvenih idealaca kojima je ovaj zabludjeli mučenik stremio i radi kojih je stradao*.

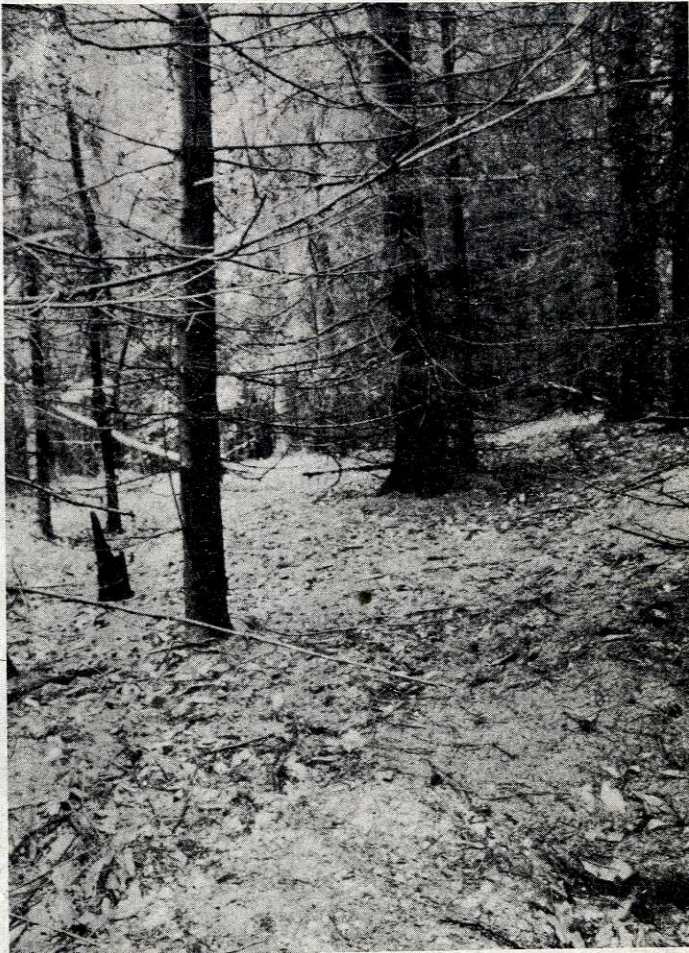
Toliko zasad o krvnicima i o srebrnicima, o »idealistima« i idealistima. Dosta smo rekli o srebrnicima kojima se »ideali« plaćaju, a sada odajmo dužno poštovanje nevinim žrtvama koje zaslužuju više vremena i prostora od onih što ih žrtvama učiniše. Odajmo im poštovanje objavljivanjem istinitih podataka, ta oni to zaslužuju. Oni za Istinu življahu, oni za Istinu i umriješe.

Zahvaljujući Kronici Franjevačkog samostana u Krapini i njenim zapisima iz 1945. godine raspolaže se točnim podacima o toj tragediji. Evo točnog popis imena i biskupija iz kojih su ovi kršćanski mučenici potjecali:

PROVINCIIJA BOSNE SREBRNE:

O. Ante Katavić, župnik, rođen 1902.
O. Karlo Grabovičkić, vikar, r. 1912.
O. Ivan Ivanković, kapelan — r. 1916.
Fra Vitomir Mišić, bogoslov, r. 1921.
Fra Domagoj Čubela, bogoslov, r. 1924.
Fra Alfonz Katavić, maturant, r. 1924.
Fra Paškal Vidović, brat laik

* Ivan Goran Kovačić (prim. autora)

Ilovec — Maceljska šuma masovno grobište s više od 3000 leševa.

HERCEGOVAČKA PROVINCIIJA:

Fra Metod Puljić, župnik, r. 1912.
O. Darinko Mikulić, mladomisnik, r. 1919.
Fra Julijan Petrović, bogoslov, r. 1923.

NA ŽUPNOM DVORU BILI — VRHBOSANSKA NADBISKUPIJA:

Joza Perčinlić, kateheta, r. 1900.
Marijan Ivandić, župnik, r. 1902.
Miroslav Radoš, župnik, r. 1910.
Nikola Duvančić, bogoslov, r. 1923.
Dragutin Turalija, bogoslov, r. 1923.

ĐAKOVAČKA BISKUPIJA:

Dr Josip Gunčević, ravnatelj Gimnazije u Brodu i kateheta, r. 1895.
Vjekoslav Terzić, župnik, r. 1906.
Dragan Čapo, bogoslov, r. 1917.

KRČKA BISKUPIJA:

Nikola Iljić, r. 1913.

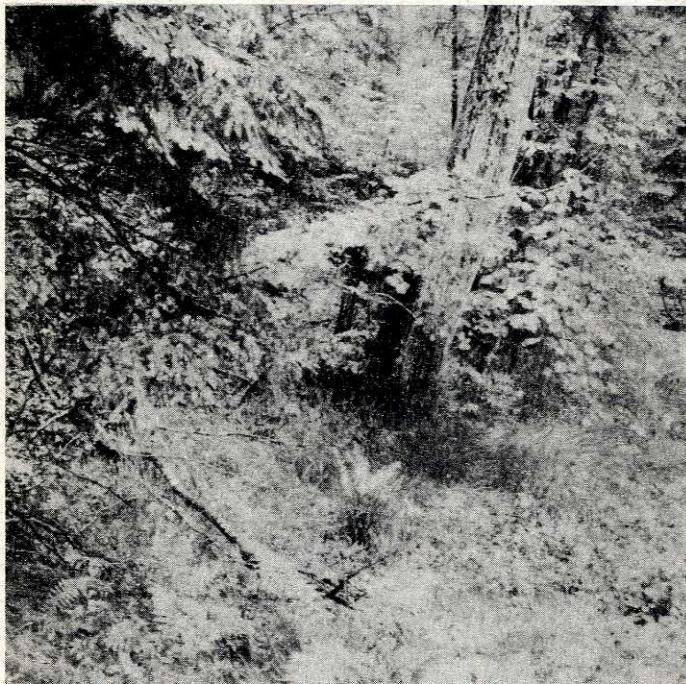
ZAGREBAČKA NADBISKUPIJA:

Stjepan Štromar, svećenik, bistrički kapelan, r. 1915.
Branko Kukolja, bogoslov iz Marije Bistrice, r. 1921.

Svi su oni poubijani u noći između 4. i 5. lipnja, osim oca **fra Karla Grabovičića** (vikara) koji je pogubljen u noći između 8. i 9. lipnja 1945.

Još postoji nekolicina živih ljudi (sve redom glavešine dojučerašnjeg komunističkog režima, koji su, bilo direktno kao egzekutori, bilo indirektno kao kopači i zatrpavači jama ili zati-rači tragova zločina, sudjelovali u ovim »herojskim i rodoljub-nim« djelima, zdušno se trudeći da maksimalno ponize svoje žrtve.

No kako su neki od njih, po mišljenju svojih sugrađana, do-bro zaštićeni, o tome se (zasad) uglavnom šapuće. Čudno! Iz-gleda da ti »heroji« po sebi druge sude, pa očekuju neku sezonu lova na svoje glave te stoga budno prate istraživanja i svim sil-ama ih nastoje spriječiti. Možda su postali obraćenici, novo-komponirani kršćani, pa počeli čitati Sveto pismo i naišli na

Lepa Bukva – svibnja 1945. na ovom mjestu pogubljen je 21 franjevac i svećenik.

onu Isusovu opomenu: »Vrati mač u korice, jer tko mačem siječe od mača i gine«! Pitamo se koga se to oni boje kad se zna da se kršćani ne osvećuju (pri tome mislimo na prave kršćane, tj. na one koji su to bili i prije, dok se takve smatralo »moralno-politički nepodobnima«)! Pa valjda se boje jedan dru-goga!

No na sreću, u nastojanju da otkrijemo pravu istinu, mi koji za njom tragamo, nismo se uplašili njihovih prijetnji, ni njihovih straža i nadziranja jama, niti njihovih prosvjeda u jav-nim glasilima, protiv »prekapanja po zaboravljenim kostima«. Mi smo, oprostili, ali zaboravili nismo, niti u interesu povijes-nih istina i u interesu bolje budućnosti, tj. u interesu sprečavanja ponavljanja strašne prošlosti – smijemo zaboraviti i zanijemiti. A, osim toga, kako da toliki ucviljeni roditelji, to-like udovice i tolika siročad zaborave svoje najmilije o kojima četrdesetpet godina nisu smjeli ni govoriti, a kamoli pokopati ih u svoje obiteljske grobove, prirediti im sprovode dostojne čovjeka?! Kolika siročad ne zna ni gdje počivaju kosti njihovih očeva ili braće. Pa zar nije ljudski, zar nije prirodno da ih to zanima?!

Mada se neki živi svjedoci još boje (vjerojatno opravdano), ipak smo uspjeli saznati sljedeće:

Nakon povratka iz Bleiburga i Slovenije ti su mučenici bili dopremani u sabirne logore u Mirkovec i Orosavlje (Mirkovec se nalazi kraj Svetog Križa – Začretja). Neke su grupe iz tih lo-gora otpremali iz Mirkovca i Krapine na pilanu u Đurmanec. Tu su im žicom vezali ruke i odvodili ih na stratište do Lepe Bukve i Maceljske šume.

U Mirkovcu su bila dva logora. U jednom su bili ustaše i Nijemci – pripadnici Afričkog korpusa, a u drugom domobrani. Dijelila ih je samo cesta i različit logorski tretman.

Neki su otud bili otpremeni u Varaždin. Tamo su ih zatvara-li u zgradi koja se nalazi preko puta Gimnazije. Odatle su bili odvođeni preko Lepoglave u Krapinu i Maceljsku šumu gdje su zatim pogubljeni.

Preko današnjeg autoputa, kod Lepe Bukve, nalazili su se mnogi partizanski bunker, mitraljeska gnijezda i skloništa. Bila ih je puna šuma, a bitno je spomenuti da se i pored njih nalazi također velik broj još nelociranih jama.

Da bi prikrili tragove zločina, izvršeno je pošumljavanje više hektara zemljišta, međutim priroda nije slijedila želje uboj-ica, nije marila za ljudske laži, tako da iznad ljudskih lešava nisko raslinje i stabla ne rastu, a to i ne mogu zbog vapna ko-jim su stanovnici obližnjih sela morali posipati jame da bi se zaštitili od infekcija i nepodnošljivog smrada.

Samo u Maceljskoj šumi pogubljeno je više tisuća ljudi, a kako istraživanja još nisu privedena kraju, nećemo se služiti brojkama. Da bi se po što – po to izbrisao spomen na te strašne i sramotne događaje, pod budnim okom Velikog Brata, povijest je prekrajana kao u zastrašujućim i na ovom tlu (nažalost) ostvarenim Orvelovim vizijama, pa su tako i poslije-ratne žrtve komunističkog terora zakapane u Jasenovcu, kako bi povijest uvećala broj ubijenih na teret hrvatskog naroda kojeg se proglasilo genocidnim, a ta ista povijest, koju su uvijek pi-sali pobjednici, nigdje ne spominje Maceljsku šumu, tu naj-veću grobnicu Hrvata, dosad otkrivenu na našem tlu.

Komunistička povijest ne spominje ni stravične prizore kada su psi i divlje zvijeri raskopavali jame i razvlačili kosti još prekrivene krpama raspadajućeg mesa, kako nam je posvjedo-čio naš vodič.

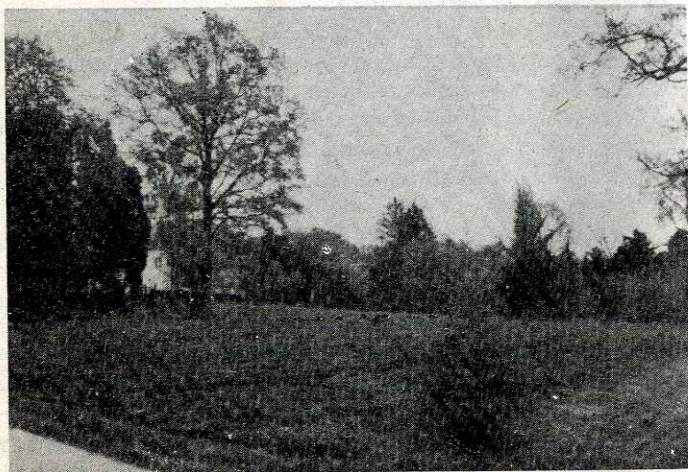
Na samom vrhu Maceljske šume – Ilovcu zapazili smo postojanje četiriju jama čiji je promjer otprilike 3 x 3 metra. Pedeset metara dalje, prema istoku, nalaze se još dvije jame. Tu su nekada bile njive, obradive površine i put, a sada su tu samo zatrpane jame, na čije je gornje dijelove bilo nabacano vapno da bi se spriječilo širenje zaraza, a prije svega tragovi gnusnih zločina.

Okružuje ih šuma koja posvuda uokolo buja zahvaljujući plodnom tlu, mada nad samim jamama ne raste drveće, već samo trava i rijetka paprat koja se hrani truleži. Već to nam je bio očit znak da su u jame bacali vapno, a kasnije smo naišli i na bijele tragove koji su probili van kroz trulež. Nad nekim jamama je ipak nekako uspjelo umjetno pošumljavanje, ali su stabla tu krčljivija nego drugdje – uokolo. Na mjestu gore spo-menutih četiriju jama (na samom vrhu) netko je prošle jeseni bio postavio natpis: »U spomen žrtvama komunističkog tero-ra«, ali je taj natpis kasnije razbijen – što je očit dokaz da kom-unistički fašizam i danas nastoji sakriti svoja zlodjela.

Idući kroz šumu nailazimo na još jednu jamu kraj potoka, a kasnije nailazimo i na najstrašniji niz od dvanaest jama. Nad njima gotovo ništa ne raste. Iako je to mjesto duboko u šumi, daleko od planinarskih staza, vidjeli smo i tamo tragove nečijeg dolaska. Bili su tu opušci, odbačena vrećica od čipsa i neki naj-lon – da li slučajno?

Tu smo našli drveni križ (koji se vidi na fotografiji) kao i na onome mjestu na Ilovcu koje smo prije bili obišli.

Pored šumarske oznake 42 b, između dviju većih i dviju manjih jama (ukupno ih je sedamnaest samo na Ilovcu) na jednoj od njih naišli smo na drveni križ, napravljen od dvaju trupaca i položen na tlo. Ne znamo tko ga je postavio.

Logor Mirkovec – svibnja 1945. godine na ovom mjestu nalazio se sabirni logor za ratne zarobljenike

Dalje od mjesta s okomitim križem (koji se vidi na fotografiji), na livadi, dublje u šumi, nalazila se osmatračnica dok je naš vodič još bio dijete. Ljudi su je naširoko zaobilazili. Bila je postavljena, prema vodičevoj pretpostavci, zato da ljude spriječi u približavanju tome mjestu, dok su jame još bile svježe.

Živi svjedoci pričaju da su ove žrtve prije smaknuća bile maltretirane i ponižavane dok su još bile u sabirnim logorima.

U podrumima u Svetom Križu – Začretju, a posebice u Krapini, za to posebno zaduženi partizani, strašno su mučili i tukli zatvorenike po nalogu Civilne i Vojne OZNE. Prije smaknuća tim jadnicima bi oduzeli dokumenta, a onda bi im opljačkali sav novac, satove, lančiće, nalivpera, pa čak i džepne maramice, tj. sve što je imalo makar i minimalnu vrijednost i to uz napomenu da je to »ratni plijen«. To je u ušima žrtava moralo zvučati kao strašni sarkazam.

U logoru Mirkovec za vrijeme rata bila je Radna služba, a nakon rata taj logor je određen da bude sabirni. Sastojao se od dva dijela. Sa lijeve strane prilazne ceste bio je logor ograđen bodljikavom žicom sa drvenim barakama bez prozora, bez vrata i podova. On je bio određen za domobrane i civile koji su tu bili dotjerani iz Slovenije. S desne strane ceste bio je logor, također ograđen bodljikavom žicom, u koji su bili dopremani ustaše i Nijemci (iz Afričkog korpusa), a bilo je tu i domaćih ljudi koji nisu bili na križnom putu.

Oba su ova logora bila pod strogom stražom domaćih partizana koji su bili naoružani ruskim šmajserima sa bubnjevima. U logoru za domobrane bilo je ipak dozvoljeno primati vodu i hranu koju su donosili okolni seljaci, dok je u logoru za ustaše i Nijemce bilo najstrože zabranjeno primati bilo kakvu hranu ili vodu i to pod prijetnjom smrtno kazne na licu mjesta, mimo svih međunarodnih konvencija o ratnim zarobljenicima.

U svibnju i lipnju 1945. godine bila je nesnosna i nezapamćena vrućina i ti su uhićenici bespomoćno ležali na tom žarkom suncu, na goloj zemlji, bez vode i hrane, dok su stražari prema njima bili vrlo okrutni, bezdušno nemilosrdni.

Ni u jednom od ova dva logora nije se vršila nikakva istraga. Zarobljenike su pred večer i noću svrstavali u kolone (domobrane, ustaše, njemačke vojnike i hrvatske civile) i odvodili ih na stratište, a drugog dana su pristizale nove kolone u logore, te se sve odvijalo po smišljenom programu, kroz cijeli svibanj i lipanj, te krvave 1945. godine.

Iz sabirnih logora, iz cijele Hrvatske, dopremani su zarobljenici stočnim vagonima direktno u Đurmanec, na pilanu i tamo su ih u parovima, vezane žicom, u skupinama od po više stotina ljudi, noću odvozili, nešto kamionima, a nešto su ih pješice odvodili, starom cestom, gladne i žedne, u Maceljsku šumu, što dalje od Krapine i od prvih sela, da bi egzekutori prikrili tragove svojih zločina. (Znatno kasnije tu je nastalo selo Fruki.)

Tamo su, kod već iskopanih jama, poubijani od domaćih partizana rafalima iz šmajsera.

Partizanski egzekutori koristili su lozinku: »Ove smo cigarete popušili, pošaljite nove.« Lozinka se odnosila na poubijane zarobljenike, a značila je da su jame već pripremljene za novi kontingent žrtava.

Te su jame kopali domaći ljudi iz okolnih sela po nalogu i pod kontrolom OZNE iz Krapine. Jedan član OZNE, koji je danas još živ, bio je posebno zadužen za nadzor nad kopanjem i zatrpavanjem jama.

Za razliku od zatvorenika u gore spomenutim logorima koji nisu bili ni saslušavani ni suđeni, one koji su bili u krapinskim zatvorima, saslušavali su istražitelji Civilne i Vojne OZNE, a zatim su ih odvodili u Varaždin pred neki navodni »sud« i tamo ih zatvarali u jedan veliki podrum što se nalazio u praznoj zgradi (vlasništvo jedne židovske obitelji), preko puta Gimnazije. Nakon »suđenja« noću su ih vezane, u kamionima, odvozili, preko Lepoglave, na strijeljanje u Maceljsku šumu.

Svi istražitelji i odgovorni zločinci Vojne i Civilne OZNE iz 1945. u Krapini koji su bili zaduženi za izvršenje ovoga genocida nad hrvatskim mučenicima, nezapamćenog u povijesti, bili su domaći ljudi. Većina njih je i danas živa. Neki od njih stanuju u Zagrebu, neki u Jesenju Ravninskom, a neki u Krapini i njezinoj okolici. Dobro im je. Nagrađeni su visokim mirovinama za »ratne i poratne zasluge«.

Zgrada obitelji Pažur u Krapini u kojoj se svibnja 1945. nalazila uprava civilne OZNE.

Spomenimo još, jer je to spomena vrijedno, da je jedan Hrvat iz Banja Luke, inače inženjer koji je preko dvadeset godina radio u lokalnoj šumariji u Macelju, samoinicijativno dao

Zgrada bivšeg Kotarskog suda u Krapini u kojoj se 1945. godine nalazio manji zatvor, iz čijih su prostorija zatvorenici odvođeni u Maceljsku šumu.

podići na jednom šumskom proplanku drveni križ na kamenom postolju, u spomen žrtvama toga masakra.

Također je u spomen tim žrtvama odslužena Spomen – misa kod Lepe Bukve, pokraj mjesta na kojem su pogubljeni svećenici, bogoslovi i franjevački redovnici, 9. svibnja ove godine, a predvodio ju je zagrebački nadbiskup, uzoriti gospodin kardinal dr Franjo Kuharić. Evo njegove propovijedi:

»Draga braćo i sestre, govorio je gospodin župnik i dekan, govorio je predstavnik hrvatskog Sabora, govorio je predstavnik i predsjednik općine Krapina, i svi su nas svojim riječima opisutnili na ovo, rekao bih, izuzetno sveto mjesto. Crkva se od svog početka suočavala s mučeništvima. Ona od početka ima iskustvo kako mučenici ginu u svojoj nevinosti, u svojoj vjeri i ljubavi, i onda ih je sabirala, pokapala i molila nad njihovim grobovima i svjedočila ljubav.

I mi se ovdje nalazimo na mučeničkom prostoru. Mogli bismo postaviti pitanje zašto su pobijeni ovi svećenici, ovi redovnici, ovi pripravnici na svećenstvo i redovništvo. Zašto su pobijeni toliki, ovdje u ovim jamama pokopani, zašto su ubojice tražili tako skrovlita mjesta? Da bi sakrili, zapravo, svoj zločin od pogleda svijeta. Da li su bili uvjereni da čine dobro?! Ali sve se tajne otkrivaju. I mi se nalazimo ovdje da slavimo

Dvorac Vranizany u Sv. Križu – Začretju na kojem se vide vrata podruma u kojem su 1945. godine bili zatvoreni hrvatski mučenici

misu i da u tu misu saberemo sve poginule, sve nevine žrtve, bilo gdje oni bili sahranjeni ili pobacani ili nestali, tako da proširujemo ovu misu na sve prostore mučeničkih grobova, za sve nevine žrtve za vrijeme rata, poslije rata, ali ne samo za njih. Mi molimo i za one koji su ih poslali u smrt. I za njih molimo. I njima je potrebno Božije milosrđe i vječno spasenje. Mi molimo nad grobovima također za mir, za mir sadašnjeg vremena da bi se u našim danima zaista ostvario onaj siguran mir, sigurne slobode, sigurne sigurnosti među svim građanima hrvatske domovine da bismo mogli tako u miru biti okrenuti prema budućnosti, svjetlijoj, boljoj i ljepšoj, ali i snagom žrtava koje su uložene u tu stvarnost.

Pomolimo se, braćo i sestre, i za obraćenje da bi se ljudi promijenili, da bi više voljeli činiti dobro jedni drugima, nego zlo, da bi više željeli ljubiti Boga i ljude, nego se predali strašnoj zloći mržnje, da bi bili više skloni da budu pravedni, nego nepravedni, da budu bogoljubivi u pravom smislu. Volimo tu snagu i svjetlo iz izvora ove božanske žrtve, najsvjetlijeg mučenika Isusa Krista. Saberimo se. Izražavamo sućut svima onima koji su u ratno i poratno vrijeme bilo koga izgubili, oplakuju, sjećaju se, a mi svi zajedno molimo, molimo za preminule, molimo za žrtve, molimo za sve nas, za cijelu domo-

Uzoriti gospodin kardinal Franjo Kuharić predvodi misu zadušnicu za hrvatske mučenike.

vinu, za cijeli hrvatski narod, da više nikad ne bi doživio takvu tragediju. Molimo za sve ljude. Pokajmo se i skrušenim srcem slavimo ova sveta otajstva.«

Usljedila je molitva.

Svetoj misi prisustvovao je vrlo velik broj ljudi.

— o —

Svojim izjavama i brojnim informacijama pomogli su nam stanovnici Đurmanca, Jesenja, Ravninskog, Macelja, Krapine, Svetoga Križa – Začretja i Mirkovca, mahom živi svjedoci ove dotad nezapamćene tragedije hrvatskog naroda, Hvala im!

Svi ostali podaci o ovim događajima kao i imena egzekutora poznati su i arhivirani na sigurnome mjestu, a ne objavljujemo ih iz dva razloga: 1. sva istraživanja još nisu završena, a 2. ne želimo izazvati razračunavanja, jer svi ljudi ne razmišljaju

Mnoštvo građana odaje počast žrtvama komunističkog terora počinjenog u obližnjim šumama.

kršćanski. Hrvatskoj nisu potrebna takva razračunavanja, već joj je potrebniji oporavak od polustoljetnih rana i strahota te obrana od eventualnih novih, saniranje sadašnjih četničko-balvanaških divljanja, a ove gore opisane strahote trebalo bi da posluže kao opomena za sprečavanje takvih tragedija u budućnosti. Ne ponovilo se!

Zanima nas hoće li itko od krivaca ikada progovoriti i objasniti hrvatskoj javnosti što ih je navelo na takva strašna nedjela. Hoće li nam itko od njih ikada reći u ime kakvih »ideala« su to činili?!

Ovoga puta nismo ironični, nego ih sasvim ozbiljno pozivamo da progovore, u ime otkrivanja cijele istine.

Dajemo im obećanje da njihova imena nećemo objaviti. Mi ih već sada imamo, pa ipak ta njihova imena ne objavljujemo iz već spomenutih razloga.

Tekst priredio:
Stjepan HORVAT

POKOLJ U MACELJSKOJ ŠUMI

II. nastavak

Nova svjedočenja: imena nekih žrtava

Potresnu istinu o pokolju u Maceljskoj šumi započeli smo objavljivati u "ZATVORENIKU" broj 14/15. Zbog zanimanja koje je u čitatelja našega časopisa probudila ova priča, donosimo njezin nastavak u ovom broju. Stoga u najkraćim crtama donosimo zbivanja iz prvog nastavka ove priče. Drugi je nastavak nastao kao rezultat istraživanja i svjedočenja onih koji su se javili nakon prvog teksta i time dopunili istinu o stradanju u Maceljskoj šumi.

U Mirkovcu, kraj Sv. Križa-Začretja, bio je u svibnju i lipnju 1945.

Ispričavamo se čitateljima za tiskarsku grešku, nastalu u I. dijelu "Pokolja u Maceljskoj šumi", objavljenom u "Zatvoreniku" br. 14/15, str. 10, redak 14-15 (gdje je negacija ne nepažnjom u tiskari ubačena, a autor je napisao doslovce ovako: " ... a tko u Boga vjeruje - taj ni ne može biti ubojica! Ni ubojica, ni izdajica!"

godine sabirni logor za domobrane, ustaše i njemačke vojnike te zarobljene civile. Sastojao se od dva žicom ograđena dijela. Između ta dva dijela

prolazila je prilazna cesta. U ograđenome prostoru s lijeve strane ceste nalazili su se domobrani i civili, a u prostoru s desne strane njemački vojnici i ustaše. Zarobljenike su čuvali naoružani partizani.

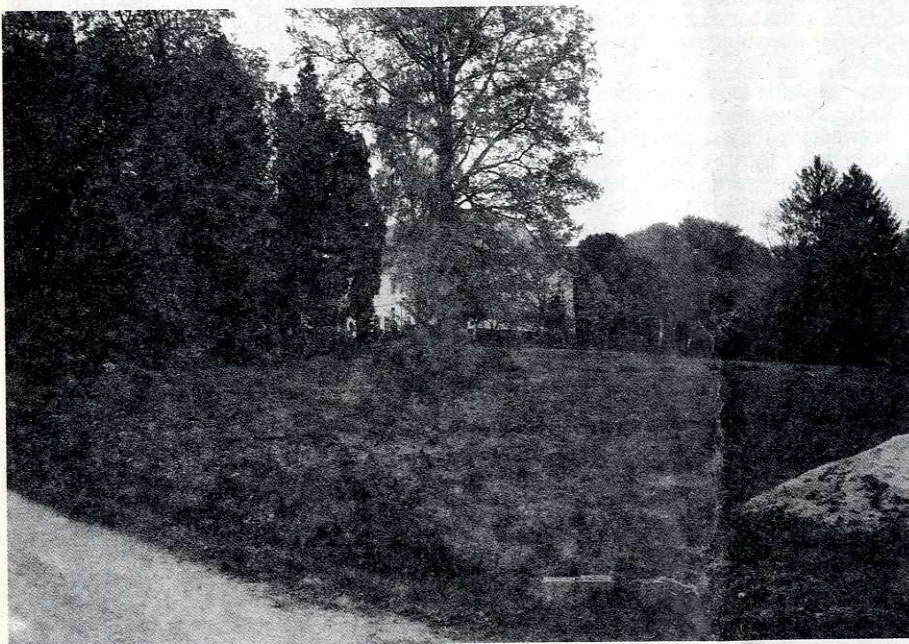
Zarobljeni njemački vojnici bili su pripadnici Afričkog korpusa. Bilo ih je oko 1.500. S njima je bilo i oko 500 ustaša, vjerojatno zarobljenih u Sloveniji. I jedni i drugi sjedili su ili ležali na goloj zemlji, bez hrane i vode, sunce ih je nemilice pržilo. Neki su bili vezani žicom. Seljacima je bilo strogo zabranjeno da im donose vodu i hranu.

Bez istrage i suđenja bili su odvedeni u Maceljsku šumu i tamo strijeljani kod već iskopanih jama. Partizani su ih pokosili rafalima iz strojica.

Za njihovu smrt odgovorna je Uprava tadašnje Vojne OZNE u Krapini. Sjedište joj je bilo u Pučkoj školi.

Odgovorni naredbodavci uživaju visoke mirovine te stanuju u vilama i luksuznim stanovima u Zagrebu, tvrde nam njihovi bivši sugrađani, preživjeli svjedoci ove nacionalne sramote.

Ogorčena, ali i duhovita, starija gospođa iz Krapine nazvala je te bivše "funkcionare" OZNE plaćenim ubojicama zato što su tako bogato nagrađeni od bivših srbo-komunističkih vlasti za svoje ratne i poratne "zasluge", dok ona, čiji je suprug kao civil stradao u Maceljskoj šumi, jedva sastavlja kraj s krajem. Kaže da bi ovim izdajnicima mogla oprostiti, jedino kad bi ih vidjela

Dvorac Mirkovec

Pilana u Đurmancu gdje je bilo glavno sabiralište određenih za likvidaciju, odakle su ih, vezane žicom, otpremali u Maceljsku šumu

na frontu. Nešto slično rekoše nam i ogorčeni građani Đuramanca.

Živahni starac bistrih očiju mnogo toga zna, ali reče kako još nije došlo vrijeme da se sve kaže. Veli da su ti bivši funkcionari naoružani i da su još uvijek moćni. Izražavam nevjericu u vječno trajanje njihove moći, a Dedek (dovolio je da ga samo tako zovem) uporno tvrdi: "Gdo ima penez - on ima i moć."

Jedan dio svjedoka ne želi nam reći svoje puno ime i prezime. Sugovornik koji mi se predstavio kao Zagorec, reče mi da će reći svoje ime na "merodavnomu mestu", a njegov stariji susjed koji ovoga prvog u šali naziva provincijalcem, reče mi da su građani njihova mjesta već prikupili i dostavili vjerodostojne podatke na sva "prava mjesta". Žuljevitom rukom na rastanku mi čvrsto stisnu ruku i reče: "Hrvati oprostiju, ali dugo pamtiju."

Ovo je samo mali isječak iz usmenih razgovora, a pismene izjave svjedoka, dokumenti, fotografije i ostali materijalni dokazi pohranjeni su i arhivirani na nekoliko sigurnih mjesta.

A sada evo podataka o nekim žrtvama ovoga strašnog pokolja:

Stjepan Barušić bio je rodom iz Bihaća ili njegove okolice. U Zastavničkoj školi oružanih snaga u Zagrebu, Ilica 242, 29. srpnja 1944. bio je promaknut u čin zastavnika. Dokument

je potpisao tadašnji ministar hrvatskih oružanih snaga Ante Vokić. Početkom lipnja 1945. Barušić je bio zarobljen u Sloveniji, dotjeran u Krapinu i zatvoren u podrum dvorišne kuće obitelji Pažur. Tada je već imao čin poručnika. To svjedok zna iz njegova kazivanja, a tada u tom krapinskom zatvoru nije imao nikakvih oznaka. Vjerojatno su mu bile strgnute kod zarobljavanja. Na sebi je imao plavu finsku uniformu i bio je bos. Nekoliko puta su ga noću vodili na saslušavanja. U jednome džepu su mu pronašli maturalnu svjedodžbu Zastavničke škole i svjedodžbe vojnih tečajeva te su tako saznali da je bio hrvatski časnik. To je bilo dovoljno da ga osude na smrt. Jedne noći, oko dva sata, početkom lipnja 1945. prozvao ga je neki stasom visoki oficir u crnoj uniformi, inače pomoćnik šefa Civilne OZNE a prezivao se Zovko. S. Barušić je iste noći bio odveden u Maceljsku šumu i tamo strijeljan.

Rudolf Dunaj je 1942. završio malu maturu u Krapini. Pri kraju rata bio je vodnik. U Varaždinu je bio zatvoren u jednoj kući kraj željesničke postaje. To

Zgrada bivše općine u Sv. Križu-Začretju u čijim su podrumima bili zatvoreni Hrvati, te odvođeni u Varaždin i preko Lepoglave na likvidaciju Maceljsku šumu.

je bilo mnogo zatvorenika iz Krapine i okolnih mjesta. Tamo je bio osuđen na smrt. Vezan, s ostalim osuđenima, bio je, preko Lepoglave, odveden u Maceljsku šumu i tamo strijeljan. Bio je rodом iz sela Brezovina kod Krapine.

Gospodin Freudenrich bio je stariji čovjek. Prije nego što je bio zatvoren u Pažurev podrum, bio je zaposlen kao šumar u Maceljskoj šumi. Navodno je za vrijeme rata, dojavio njemačkoj posadi u Đurmancu gdje su se nalazili partizani. Osuđen je na smrt. Strijeljan je kod Lepe Bukve u Maceljskoj šumi.

Ivan Herceg bio je rodом iz Zagreba. Kad je bio zarobljen, imao je čin zastavnika. Krajem svibnja 1945. bio je zatvoren u podrum općinske zgrade u Sv. Križu-Začretju. Tamo ga je strašno tukao oficir Zubić koji je nosio crnu uniformu. Taj oficir je bio iz sela Dukovec kod Velike Vesi, blizu Krapine. U zatvoru je Herceg pisao pjesme. S jednom grupom zatvorenika otpremljen je u Varaždin i smješten u ograđeni prostor blizu željezničke postaje. Tamo je osuđen na smrt. Preko Lepoglave je odveden u Maceljsku šumu i strijeljan. U to vrijeme je u Zagrebu imao živu majku.

Rudolf Horvat - sin sada već pokojnih, Dragutina i Mire, rođen je 1924. u selu Svedruži. Odmah nakon rata Rudolf se, prema propisima, prijavio vlastima u Krapini i, bez ikakva saslušanja, 10. ili 11. svibnja tamo strijeljan, nedužan, samo zato što je bio mobiliziran u njemačku vojsku u kojoj je bio vozač kola sa konjskom zapregom. Prevezio je vojnički kruh.

Ivan Hršak rođen je u selu Grdenec kod Krapine. Tukli su ga u podrumu Pučke škole u Krapini. 21. svibnja 1945. viđen je u pretučenom stanju. Bio je natečen, s tamnim modricama i brazgotinama od partizanskih batina. Jedan krvoločni vodnik niskoga rasta, u crnoj uniformi, vodio ga je na saslušanje. Taj je vodnik tada bio pomoćnik šefa Vojne OZNE u Krapini. Poslije rata živio je u Zagrebu. Stanovao je u Šubićevoj ulici,

blizu Radničke komore. I. Hršak je u Krapini osuđen na smrt. Vezan je odveden u Maceljsku šumu i tamo strijeljan.

Gosp. Krušlin (svjedoci se ne sjećaju imena) bio je iz sela Hromca kod Krapine. Bio je zatvoren u Pažurevom podrumu. Osuđen je na smrt i strijeljan u Maceljskoj šumi, navodno zato što je bio pripadnik Bele garde. Bio je jako pobožan čovjek i stalno je u zatvoru molio kronicu. Imao je suprugu i dvoje djece.

Josip Škrabl rođen je u Pregradi, 1925. Tamo je bio uhapšen i doveden u Krapinu. Osuđen je na smrt navodno zato što je za vrijeme rata bio ustaša. Odveden je s grupom zatvorenika u Maceljsku šumu i tamo strijeljan.

Ivan Toplak rođen je u selu Valentinovo kod Pregrade. Otac mu se zvao Dominik, a majka Magda. 1941. godine završio je malu maturu. Radio je kao službenik u Krapini. Nije služio vojsku. U Krapini je bio zatvoren u dvorišni dio zgrade bivše Kotarske oblasti. Bio je

odveden u Varaždin. Tamo je viđen zadnji put, u podrumu zgrade koja je prije rata bila vlasništvo jedne židovske obitelji. Ta zgrada nalazila se preko puta Gimnazije. Tamo je bio osuđen na smrt. Vezan je odveden preko Lepoglave u Maceljsku šumu. Strijeljan je kod šumarske oznake na bukvi 42 b. Tu je zajednička jama-grobnica koja krije kosti oko 3 tisuće ljudi, vojnika i civila.

Bilo bi nam drago čuti da li smo bar nekome od njihovih obitelji pomogli da konačno sazna kamo treba odnijeti cvijeće i gdje zapaliti svijeću na Dušni dan.

Zahvaljujemo na pomoći i podršci svim svjedocima, a ponajviše građanima Krapine, Sv. Križa-Začretja i Đurmanca.

Posebno se divimo onima koji su te podatke skupljali i onda kad je to bilo vrlo, vrlo opasno.

STJEPAN HORVAT

Bivša Kotarska oblast u Krapini. U dvorištu ove zgrade bio je veliki zatvor iz kojega su neki suđeni na velike vremenske kazne, a većina likvidirana u Maceljskoj šumi